

„Je hoort er niet bij als je telkens uitvalt”

amrak
Elektronicaconcern
ng met 6,4 procent
vertaal, terwijl door
318,53 punten. De
e beurzen in Parijs,
De Nikkei-index van
2 procent. De Hang
et vrijdag en deden
van Zuid-Korea zou
bekendmaken. Het

Clasina van den Heuvel
DEN HAAG – Haar grootste
droom was kapster worden.
Maar lang staan mag niet als
je reuma hebt, en dus werd
Kitty te Pas secretaresse. Haar
carrière was doorvlochten met
„een beetje verdriet, en ook
schuldgevoel” als ze zich weer
eens ziek moest melden.

Nederlanders met deze soort
reuma. Vandaag, op Wereld-
reumadag, vragen organisaties
wereldwijd aandacht voor het
onderwerp „Reuma en werk”.
Lodewijk Ridderbos, algemeen
directeur van het Reumafonds,
zou vanmiddag een „Plan de
Dag” overhandigen aan minis-
ter Donner. In de dagplanner
staat praktische informatie
over reuma voor werkgevers,
werknemers met reuma en hun
behandelaars.

moet ik voor het andere ontste-
kingsremmers slikken.”
Sinds ze op haar achtste een
dikke knie kreeg, weet Te Pas
dat ze bepaalde activiteiten
beter niet kan doen. „Ik mocht
niet lang staan, sporten of aan
het klimrek hangen. Ik pro-
beerde alles wel, maar elke keer
speelde mijn knie weer op.” Het
moeilijkste vond ze dat de om-
geving „geen snars” van reuma
begreep. „Mijn behandelend arts
ziet ooit: Eigenlijk zouden we je
twee krukken moeten geven,
dan zien de mensen dat je iets

hebt.”
In 2001 werd Te Pas arbeids-
ongeschikt verklaard; tot die
tijd werkte ze als secretaresse
bij het ministerie van Defen-
sie. „Ik heb mijn werk moeten
opgeven omdat ik het niet meer
aankon, maar ook omdat je
er niet bij hoort als je telkens
uitvalt. Zo is het toch wel. Ik
had het gevoel dat ik me voort-
durend moest verantwoorden,
dat ik altijd moest uitleggen hoe
het zat als ik eerder vertrok. Je
bent er weer eens niet. Als ik
een collega beloofde: Dat doe ik
morgen even voor je, en de dag
erna was ik er niet, dan was ik
niet alleen een beetje verdrietig
omdat ik ziek ben, het leverde
ook een schuldgevoel op. En: je
moest weer terug.”

hij is nu 75 jaar, vroeg altijd
naar mijn gezondheid en dat
doet hij nog steeds. We bellen
elkaar op onze verjaardagen. Hij
is zelfs een keer mee geweest
naar het Oogziekenhuis in
Rotterdam, in een auto van
Defensie.

Verder is mijn man mijn grote
steun en toeverlaat. We waren
pas 25 jaar getrouwd. Soms
moet ik héél wel eens opbeu-
ren – mijn reuma is voor hem
ook niet altijd makkelijk. Hij
krijgt zorgverlof, tien dagen per
jaar. Dan kan hij af en toe een
dag vrij nemen als ik naar het
ziekenhuis moet.”

Andere belangrijke mensen
om haar heen zijn haar moeder
van 85 –ze zit in een rolstoel,
heeft reuma– en een zus, die
eveneens reumatoïde artritis
heeft. „En ik heb een zoon van
15. Ondanks alle prednison heb
ik een zoon gekregen. Ik ben
dolgelukkig met hem.”

■ Wereldreuma- dag haalt wer- kende mensen met pijn voor het voetlicht

Reuma is veel meer, benadrukt
ze. „Reumatoïde artritis is een
auto-immuunziekte waarvoor
je zware medicijnen slikt. Heel
je immuunsysteem ligt plat. Elk
griepje vliegt je aan. Ik heb er
op mijn 21e een oogaandoening
bij gekregen. Daardoor ben ik
aan één oog blind geworden, en

Haar aandoening heet reu-
matoïde artritis (ra). Dat is een
chronische vorm van gewrichts-
reuma die Te Pas moe, stijf en
soms helemaal ziek maakt.
Haar knieën, schouders en el-
lebogen doen pijn.
Te Pas is een van de 290.000

Met zere knieën aan het werk

Reuma komt grotendeels
voor bij mensen die
volop deelnemen aan het
arbeidsproces, zegt het
Reumafonds.

- Bijna twee derde van de mannen en de helft van de vrouwen met reumatische klachten heeft een betaalde baan.
- Een op de vijf Neder-

5 (in %)

6,02
5,76
5,17
4,73
4,35
4,31
4,21
3,43
3,42
3,36
-16,67
-9,09
-4,73
-3,73
-3,41
-3,18
-2,70
-2,38
-2,10

11,00
1,00
0,74
1,02
1,24
2,58
3,53

verig
slot
0,74
1,02
1,24
2,56
3,51

Rond reuma heerst een groot zwijgen

Reuma wordt vaak
verzwegen, blijkt uit
onderzoek van het
Reumafonds voor de
Wereldreumadag. Ruim
twee derde van de pa-
tiënten zegt op het werk
niets over zijn aandoe-
ning.

Van hen is 31 procent bang
zijn baan te verliezen als
hij overkomt.